

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2019-2-025
Karar Sayısı : **19-39/611-264**
Karar Tarihi : 12.11.2019

(Muafiyet)

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Birol KÜLE (Başkan)
Üyeler : Arslan NARİN (İkinci Başkan), Şükran KODALAK,
Ahmet ALGAN, Hasan Hüseyin ÜNLÜ

B. RAPORTÖRLER : Pelin ERDOĞAN, Ahmet ŞAHİN,
Muhammet Murat KARAKAYA, Funda GÖKTEPE

**C. BİLDİRİMDE
BULUNAN**

: - Adel Kalemcilik Tic. Ve San. A.Ş.
Temsilcisi: Av. Dr. H. Ercüment ERDEM
Şekerpınar Mah. Yanyol Sok. No: 7 41480 Çayirova/Kocaeli

- (1) **D. DOSYA KONUSU: Adel Kalemcilik Tic. ve San. A.Ş. ile bayileri arasında imzalanacak olan Bayilik Sözleşmesi'ne muafiyet tanınması talebi.**
- (2) **E. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurumu (Kurum) kayıtlarına 09.08.2019 tarih ve 5266 ile intikal eden bildirim üzerine düzenlenen 30.09.2019 tarih ve 2019-2-025/MM sayılı Muafiyet/Menfi Tespit Raporu Rekabet Kurulunun (Kurul) 12.11.2019 tarihli toplantısında görüşülmüştür.
- (3) **F. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; Adel Kalemcilik Tic. ve San. AŞ ile bayileri arasında imzalanması planlanan Bayilik Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (2002/2 sayılı Tebliğ) kapsamında olduğu, dolayısıyla Tebliğ ile tanınan grup muafiyetinden yararlandığı ifade edilmiştir.

G. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

G.1. Taraflar

G.1.1. Adel Kalemcilik Tic. ve San. A.Ş. (ADEL)

- (4) ADEL, hâlihazırda AG Anadolu Grubu A.Ş.'nin kalem ve kırtasiye sektöründeki faaliyetlerini yürütmektedir. ADEL, ağaç cidarlı kurşun kalem, boya kalemleri, oyuncak ürünleri ve diğer kırtasiye ürünlerinin üretimini, satışını ve ihracatını yapmaktadır. Ayrıca, bu faaliyet için gereken her türlü mamul ve yarı mamul maddeleri tedarik etmekte ve satmaktadır.

G.2. İlgili Pazar

G.2.1. İlgili Ürün Pazarı

- (5) Taraflar arasında imzalanması planlanan Sözleşme, ADEL'in üretimini, dağıtımını, satışını, pazarlamasını ve ithalatını gerçekleştirdiği kırtasiye ve oyuncak ürünlerini konu edinmektedir. Geçmişte kalem, defter, kâğıt gibi yazı yazmayı sağlayan araç gereçler ile yazma faaliyetini destekleyen diğer ekipmanı kapsayan kırtasiye tanımı zamanla yaşanan gelişmelerle birlikte değişime uğramıştır. Bugüne gelindiğindeyse, kırtasiye ürünlerinin kapsamına sanatsal ürünler, zımba, delgeç, işaretleme araçları, baskı yazı fotokopi kâğıtları, karbon kâğıtları gibi birçok yeni ürün dâhil olmuştur. Ayrıca

kırtasiyelerde bu ürünlere ek olarak oyuncak, kitap, ambalaj ürünleri ve hediyelik eşyalar da satılmaya başlanmıştır. Önceleri bakkallar, hırdavatçılar, züccaciyeler ya da saraciyelerde, okul yakını dükkanlarda satılan kırtasiye ürünleri, okuryazarlık oranındaki artış ve iş sektöründe yaşanan gelişmelerle birlikte mekânsal olarak çok daha büyük perakendecilerde, toptancılarda, zincir mağazalarda, alışveriş merkezlerinde ve teknolojinin gelişmesine paralel olarak da en son e-ticarette yerini almıştır.

- (6) Kırtasiye sektöründe yer alan ürünlerin çok farklı kullanım alanlarının bulunması, geniş ürün yelpazesi ve dağıtım kanallarının çeşitliliği sektöre ilişkin net bir tanım yapmayı zorlaştırmaktadır. Sektör ADEL özelinde değerlendirilirse, kırtasiye ürünleri ve oyuncak sektöründe ADEL'in üretimini, dağıtımını, satışını, pazarlamasını ve ithalatını yaptığı yaklaşık 3.000 ürün kalemi bulunduğu tahmin edilmektedir. Bu ürünlerin Yazım Grubu, Oyuncak Grubu, Boyama Grubu, İşaretleme Grubu, Çanta Grubu, Ofis Grubu, Teknik Grubu, Sanat Grubu, Hobi/Eğlence Grubu, Kağıt Grubu ve Dosyalama Grubu olarak sınıflandırılması mümkündür. ADEL'in ürettiği ürün gruplarına yönelik farklı bir sınıflandırma yapılmak istendiği takdirde bu kategoriler: "Kâğıt Ürünleri, Kırtasiye Ürünleri, Hobi, Sanat ve Teknik Ürünleri, Oyuncak, Kitap, Hediyelik Eşya, Servis Hizmetleri ve diğer" şeklinde sıralanabilmektedir.
- (7) ADEL'in satışını yaptığı ürünlere en yakın ürün grubunu satan teşebbüslere ilişkin geçmiş Kurul kararlarına bakıldığında, Nezih-1 kararında ilgili ürün pazarının genel biçimde "kitap, müzik, film, elektronik, kırtasiye malzemeleri, oyuncak ve çeşitli hediyelik ürünlerin satışının aynı çatı altında gerçekleştirildiği mağazacılık pazarı" olarak tespit edildiği görülmektedir. Kararda ayrıca, anılan pazarın "sürelili ve sürelili olmayan yayınların satış ve pazarlaması", "büro malzemeleri ve kırtasiye ürünlerinin satış ve pazarlaması", "eğlence ve eğitim ürünlerinin satış ve pazarlaması", "oyuncak satış ve pazarlaması" ve "gıda ürünlerinin satış ve pazarlaması" pazarları gibi alt gruplara ayrıştırılabileceği belirtilmiştir.
- (8) Atlas Pen Kalem Sanayi A.Ş.'nin bir kısım malvarlığının ADEL tarafından devralınması işlemine izin verilmesine ilişkin Kurul kararında ise ilgili ürün pazarı, Atlas Pen'in faaliyet alanları itibarıyla "tükenmez kalemler", "mekanik kurşun kalemler", "sıvı mürekkepli kalemler" ve "minler" pazarları olarak ayrı ayrı tanımlanmıştır. Aynı kararda ADEL'in kırtasiye endüstrisinin hemen hemen tüm alanlarında faaliyet gösterdiği belirtilmiştir.
- (9) Yukarıda yer verilen kararlar ve ADEL'in faaliyet alanları dikkate alınarak ilgili ürün pazarları, "büro malzemeleri ve kırtasiye ürünleri pazarı" ve "oyuncak pazarı" olarak tanımlanmıştır.

G.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (10) Sözleşme konusu ürünlere ilişkin faaliyetlerin bölgesel farklılık göstermediğinden hareketle, ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak belirlenmiştir.

G.3. Değerlendirme

G.3.1. Başvuru Konusu Sözleşme

- (11) Başvuru konusuna yönelik olarak ADEL tarafından Türkiye'de yaklaşık yirmi adet bölge belirlenecek olup bu bölgelerin her birine bir bayi atanacaktır. Başvuru konusu Sözleşme, tip niteliğinde bir sözleşme olup, her bir bölgeye atanan bayi ile imzalanması planlanmaktadır. Bu bayiler aracılığıyla ADEL, ürünlerinin yurtiçinde etkin bir şekilde satışını, yeniden satışını ve dağıtımını sağlamayı amaçlamaktadır. Tasarlanan bu sistem ile ADEL, daha etkin bir dağıtım sistemi oluşturmayı hedeflemektedir. Böylece ADEL, dağıtım ve lojistik faaliyetlerini daha iyi bir şekilde planlayabilecek, bu da ölçek

ekonomilerinin ortaya çıkmasına ve dağıtımın rasyonelleşmesine zemin oluşturacaktır.

- (12) İlgili Sözleşme'nin 3.1. maddesinde belirtildiği üzere, her bayi kendi münhasır bölgesinde ADEL ürünlerinin toptan, ara toptan ve perakende satış noktalarına (Yeniden Satış Noktaları) satışını, yeniden satışını ve dağıtımını yapma görevini üstlenecektir. Bununla birlikte, 3.2. madde ile, bayilerin kendi bölgeleri dışında başka bir bayiye tahsis edilmiş bölgede ürünlerin aktif bir şekilde satışını, yeniden satışını, dağıtımını yapmaları kısıtlanmıştır. Ancak yine aynı Sözleşme'nin 3.3. maddesine göre pasif satış olanağı saklı tutulmuş olup, bayinin aktif çabaları sonucunda oluşmayan bir başka bölgeden gelen talebin bayi tarafından karşılanmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Bayinin ilgili maddelere aykırı davranması halinde ADEL'in söz konusu aykırılık dolayısıyla uğrayacağı zararların tazminini talep etme ve Sözleşme'nin 10. maddesinde tanımlanan Teminat Belgesi'ni nakde çevirme hakkı bulunmaktadır.
- (13) Münhasır bölge tahsisine ek olarak ilgili Sözleşme'nin 1.4. maddesi uyarınca ADEL tarafından bayilere münhasır müşteri tahsisi uygulanması planlanmaktadır. İlgili madde ile bayilerin, yeniden satış noktaları haricinde kalan hırdavat toptancıları, Japon pazarları, züccaciyeler, alışveriş merkezleri, ulusal ve zincir marketler, uzman perakendeler ve e-ticaret müşterileri ve bunlarla sınırlı olmamak üzere diğer müşteri ve satış noktalarına doğrudan veya dolaylı olarak satış, yeniden satış ve dağıtım yapamayacağı ve bu hakların ADEL tarafından saklı tutulduğu düzenlenmektedir. Bu maddeden bayilerin yetkili olduğu satış çevresinin toptancılar ve kırtasiyeciler olduğu anlaşılmaktadır.
- (14) İlgili Sözleşme'nin "Rekabet Etmeme Yükümlülüğü" başlıklı 6. maddesi ve alt maddelerinde ise ADEL tarafından bayilerine ADEL ürünlerinin aynısını veya benzer ve rakip nitelikteki ürünleri üretmeme, ithal etmeme, satmama, dağıtmama; rakiplerden herhangi bir ürün temin etmeme, bayinin pay sahipleri veya çalışanlarının rakip sağlayıcılara ortak olamaması, rakip sağlayıcılar bünyesinde çalışan sıfatıyla görev alamaması yükümlülüklerinin getirildiği görülmektedir.
- (15) ADEL tarafından bayilere getirilen bu rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi sözleşme süresi ile koşut olarak bir yıl olarak belirlenmiştir. Sözleşme süresi, sona erme tarihinden en az bir ay önce sona erdiğine dair yazılı bildirimde bulunulmadıkça otomatik olarak bir yıllığına uzamakla birlikte toplamda beş yılı aşmamaktadır.

G.3.2. 4054 sayılı Kanun'un 4. Maddesi Bakımından Değerlendirme

Bildirime konu Sözleşme, içerdiği münhasır bölge ve müşteri gurubu tahsisine ve rekabet etmeme yükümlülüğüne yönelik düzenlemeler nedeniyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamındadır.

G.3.3. Grup Muafiyetine İlişkin Değerlendirme

- (16) 2002/2 sayılı Tebliğ'in "Kapsam" başlıklı 2. maddesine göre; üretim veya dağıtım zincirinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren iki ya da daha fazla teşebbüs arasında belirli mal veya hizmetlerin alımı, satımı veya yeniden satımı amacıyla yapılan dikey anlaşmalar söz konusu Tebliğ'de belirtilen koşulları taşıması kaydıyla, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesindeki yasaklamadan aynı Kanun'un 5. maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak grup olarak muaf tutulmuştur. Bu nedenle sağlayıcı konumundaki ADEL ile dağıtıcı konumundaki bayiler arasında imzalanması planlanan Sözleşme'nin bir dikey anlaşma niteliğinde olması dolayısıyla, öncelikle Sözleşme hükümlerinin 2002/2 sayılı Tebliğ ile sağlanan muafiyetten faydalanıp faydalanmadığı değerlendirilmelidir.

- (17) Bir dikey anlaşmanın 2002/2 sayılı Tebliğ’de tanınan muafiyetten faydalanabilmesi için sağlayıcının dikey anlaşma konusu mal veya hizmeti sağladığı ilgili pazar(lar)daki pazar payının %40’ın altında olması gerekmektedir. Bu kapsamda ADEL’in büro malzemeleri ve kırtasiye ürünleri pazarı ile oyuncak pazarındaki pazar paylarının tespiti gerekmektedir.
- (18) Bildirimde kırtasiye sektöründe 2018 yılı için pazar büyüklüğünün yaklaşık 2,5 milyar TL olduğu tahmin edilmekte ve ADEL’in bu sektördeki 2018 yılı cirosunun (.....) TL, pazar payının ise yaklaşık %(.....) olduğu ifade edilmektedir. Oyuncak sektöründe ise 2018 yılı için pazar büyüklüğünün yaklaşık 2,5 milyar TL olduğu tahmin edilmekte ve ADEL’in bu sektördeki 2018 yılı cirosunun (.....) TL, pazar payının ise yaklaşık %(.....) olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca her iki pazarda da ADEL’in rakibi konumunda çok sayıda teşebbüsün faaliyet gösterdiği hususu vurgulanmaktadır. Bu kapsamda ADEL’in pazar paylarının 2002/2 sayılı Tebliğ’de belirtilen %40 eşliğinin altında olduğu değerlendirilmektedir.
- (19) 2002/2 sayılı Tebliğ’in “Anlaşmaları Grup Muafiyeti Kapsamı Dışına Çıkaran Sınırlamalar” başlıklı 4. maddesinde, “alıcının müşterilerince yapılacak satışları kapsamaması kaydıyla, sağlayıcı tarafından kendisine veya bir alıcıya tahsis edilmiş münhasır bir bölgeye ya da münhasır müşteri grubuna yapılacak aktif satışların kısıtlanması”nın anlaşmanın Tebliğ ile tanınan muafiyetten yararlanmasını engellemeyeceği ifade edilmiştir. Başka bir ifadeyle, sağlayıcı teşebbüs, kendisine veya bir alıcıya tahsis edilmiş münhasır bölgeye ya da müşteri grubuna yapılacak aktif satışları kısıtlayabilir. Bu bölgeye veya müşteri grubuna yapılacak pasif satışların kısıtlanması ise anlaşmayı grup muafiyeti dışına çıkartan bir sınırlama olarak değerlendirilecektir. Bu noktada aktif satış-pasif satış ayrımı önem kazanmaktadır.
- (20) Sözleşme’nin ilgili hükümlerine göre ADEL tarafından bayilerin kendi bölgeleri dışına yapacakları aktif satışlar yasaklanmış olup, pasif satışlara ilişkin herhangi bir kısıtlama bulunmadığı görülmüştür. Dolayısıyla, ilgili maddelerin grup muafiyeti kapsamında olduğu değerlendirilmektedir.
- (21) Dikey Anlaşmalar İlişkin Kılavuz’un 21. paragrafında, sağlayıcı tarafından alıcılara hem bölge hem de müşteri tahsisi uygulanabilmesinin mümkün olduğu ifade edilmektedir. Sözleşme ile münhasır bölge tahsisi uygulamasının yanı sıra, ADEL tarafından bayilere ayrıca münhasır müşteri tahsisi uygulandığı görülmektedir. Sözleşme ile bayilerin hangi müşteri gruplarına ürünleri yeniden satacağı belirlenmiş olup, bu müşteri grubu dışında kalanlara ADEL tarafından doğrudan satış ve dağıtım yapılacaktır. Bu kapsamda, bayilere Sözleşme ile hem bölge hem de müşteri münhasırlığı tesis edilmiş olduğu ancak bu durumun Sözleşme’nin grup muafiyetinden faydalanmasına engel teşkil etmediği değerlendirilmektedir.
- (22) Öte yandan, anlaşmalarda yer alan rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi de önem arz etmektedir. 2002/2 sayılı Tebliğ’in 5. maddesine göre alıcıya belirsiz süreli veya süresi beş yılı aşan rekabet etmeme yükümlülüğü getirilmesi, ilgili yükümlülüğü Tebliğ ile sağlanan grup muafiyeti kapsamından çıkarmaktadır.
- (23) Başvuru konusu Sözleşme’de rekabet etmeme yükümlülüğü Sözleşme süresi ile kısıtlıdır. Taraflar, bir yıl süreli Sözleşme’nin bitiminden en az bir ay önce sona erdiğine dair yazılı bildirimde bulunmadıkça bir yıllık süreyle uzayacağını, ancak uzatmalar dâhil toplam süresinin beş yılı geçemeyeceğini düzenlemişlerdir. Bu kapsamda rekabet etmeme yükümlülüğünün de 2002/2 sayılı Tebliğ ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır.
- (24) Bu bilgiler çerçevesinde, dosya kapsamında incelenen ADEL’in bayileri ile imzalamayı

planladığı tip Sözleşme'nin 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığı sonucuna varılmıştır.

H. SONUÇ

(25) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,

- Adel Kalemcilik Tic. ve San. A.Ş. ile bayileri arasında imzalanacak Bayilik Sözleşmesi'nin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğuna,
- Söz konusu Bayilik Sözleşmesi'nin 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına,

gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.